

OTSUS

15.08.2019 nr 5-5/2019-043

Koondumise nr 04/2019 Estravel Holding OÜ ja Aktsiaselts Wris keelamine

1. Koondumine

21.03.2019 sai Konkurentsiamet koondumise teate, mille kohaselt sõlmisid AKA Holding OÜ ja Estravel Holding OÜ 20.03.2019 aktsiate müügilepingu. Lepingust tulenevalt kavatseb Estravel Holding OÜ omandada 75% Aktsiaseltsi Wris aktsiatest.

Tehingu tulemusena kuuluks Aktsiaselts Wris koondumise teate esitanud Estravel Holding OÜ valitseva mõju alla konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning antud juhul on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle valitsev mõju omandatakse.

Seega on käesoleva koondumise osalisteks Estravel Holding OÜ ja Aktsiaselts Wris.

Estravel Holding OÜ (registrikood 12967500) on valdusühing, mille eesmärgiks on hallata oma tütarettevõtja Aktsiaseltsi ESTRAVEL (registrikood 10325720) enamusaktsiaid. Estravel Holding OÜ ainuosanik on füüsiline isik Mark Aivo Takis (isikukood 36503300215).

Aktsiaseltsil ESTRAVEL on kaheksa esindust kuues Eesti linnas, filiaal Lätis ning tütarfirmad Leedus (Estravel Vilnius UAB), Austraalias (Aero Travel Pty Ltd), Soomes (Helin Matkatoimisto Oy) ning Ameerika Ühendriikides (Preferred Travel Services LLC). Samuti on Aktsiaseltsil ESTRAVEL tütarettevõtja OÜ ESTINTOUR, mis on spetsialiseerunud viisade vormistamisele Venemaal, Valgevenes ja Ukrainasse.

Aktsiaselts ESTRAVEL vahendab lennupileteid, reisipakette ja hotellimajutust, laeva- ja rongipileteid, reisikindlustust, bussi- ja autorendi teenust, viisateenuseid ning osutab ööpäevaringset (24/7) reisiabi teenust. Lisaks Eestist väljaminevatele reisidele tegeleb äriühing sissetuleva turismi ja sisereiside vahendamisega, samuti konverentside, seminaride ja ürituste korraldamisega.

Mark Aivo Takise valitseva mõju alla kuulub äriühing Aero Holding OÜ (10741755), mille kaudu 2018. aastal omandas Mark Aivo Takis valitseva mõju Osühingu Mainor Meelis (registrikood 10429402) üle, mille põhitegevuseks on reisibüroode tegevus. Antud hetkel (alates 28.06.2019) kuulub Osühingu Mainor Meelis valdusühingu Estravel Holding OÜ valitseva mõju alla.

Aktsiaselts Wris (registrikood 10280259) vahendab lennupileteid, reisipakette ja hotellimajutust, laeva- ja rongipileteid, reisikindlustust, bussi- ja autorendi teenust, viisateenuseid ning osutab ööpäevaringset (24/7) reisiabi teenust. Äriühingul tüdarettevõtjaid ei ole. Koondumise eelselt omab Aktsiaseltsi Wris üle valitsevat mõju AKA Holding OÜ.

3. Koondumise kontrolli kohaldamine

KonKS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja vähemalt kahe koondumise osalise Eesti käive eraldi ületas nimetatud perioodil 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub nimetatud koondumine KonKS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

4. Koondumise menetlemise käik

Konkurentsiamet avaldas 25.03.2019 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

18.04.2019 tegi Konkurentsiamet otsuse nr 5-5/2019-016 täiendava menetluse alustamise kohta vastavalt KonKS § 27 lg 1 punktile 2 selleks, et teha kindlaks, kas kõnealune koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

Kõnealuse koondumise kontrollimiseks, kaubaturgude piiritlemiseks, konkurentsiolekorra analüüsimiseks ning koondumise mõju hindamiseks saatis Konkurentsiamet taotlused teabe saamiseks koondumise osalistele, koondumise osalistega samas valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele (reisiettevõtjatele) ja suurematele klientidele (reisiteenuseid tellivatele asutustele/ettevõtjatele), milles muu hulgas paluti anda hinnang konkurentsi toimimisele reisiettevõtjate tegevusvaldkonnas (sh reisivahendajate ehk reisibüroode tegevuse osas), samuti käesoleva koondumise mõjule konkurentsiolekorradele üldiselt.

Reisiettevõtjatel palus Konkurentsiamet kirjeldada põhilisi osutatavaid teenuseid, millistel reisiteenuste hangetel on ettevõtjad osalenud ning milliseid hankeid on võidetud, samuti

palus nimetada hetkel kehtivad hanked. Reisisiteenust tellivatelt asutustelt ja/või ettevõtjatelt küsis Konkurentsiamet, kuidas on korraldatud reisisiteenuste valik ja nende sisseostmine, millised äriühingud on osalenud korraldatud hangetel, millistelt äriühingutelt on võetud reisisiteenuste pakkumisi ning kellelt on ostetud reisisiteenuseid. Lisaks soovis Konkurentsiamet asutuste ja ettevõtjate hinnangut, milles seisneb reisivahendajate ehk reisibüroode vaheline konkurents ning kas ja kuidas võib käesolev koondumine mõjutada konkurentsiolukorda reisisettevõtjate tegevuse osas Eestis.

21.05.2019 toimus Aktsiaseltsi Wris esindaja palvel koondumise osaliste ärakuulamine Konkurentsiametis. Kohtumisel selgitasid koondumise osalised reisisettevõtjate tegevusvaldkonna toimimist ning esitasid arvamuse muuhulgas selle kohta, millised ettevõtjad koondumise osalistega konkureerivad ning kui suured on valdkonnas tegutsevate ettevõtjate turuosad.

21.06.2019 esitas Konkurentsiamet hinnangu Estravel Holding OÜ ja Aktsiaseltsi Wris koondumisele, milles leidis, et kõnealuse koondumisega võivad kaasneda KonkS § 22 lõikes 3 nimetatud asjaolud.

08.07.2019 esitasid koondumise osalised vastuväited Konkurentsiameti hinnangule. Kohustuste võtmise ettepanekut KonkS § 27 lg 3 tähenduses koondumise osalised ei esitanud. Koondumise osalised on vastuväidete kohaselt reisisiteenuste vahendamise kaubaturu piiratluse osas teistsugusel seisukohal kui Konkurentsiamet ning seetõttu ei nõustu koondumise osalised ka Konkurentsiameti hinnangus väljatoodud järeldustega.¹

18.07.2019 toimus Konkurentsiametis koondumise osaliste ettepanekul koondumise osaliste suuline ärakuulamine, mille käigus esitasid koondumise osalised omapoolse seisukoha koondumise mõju osas ning täiendavat teavet ärireiside vahendamise kaubaturu kohta.

Lisaks võttis Konkurentsiamet ajavahemikus 23.07.2019 kuni 05.08.2019 ütluseid suurematelt reisikorraldusega tegelevatelt reisisettevõtjatelt.

5. Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi juhend) § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15% ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni

¹ 08.07.2019 esitatud vastuväiteid, mis on koondumise menetlemise seisukohast asjakohased, ning Konkurentsiameti seisukohti esitatud vastuväidetele kajastab Konkurentsiamet otsuse tekstis läbivalt.

kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25%, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Turismisektor hõlmab mitmeid erinevaid teenuseid ning valdkonnas tegutseb erineva suunitlusega ettevõtjaid. Euroopa Komisjon on *GBT / HRG* koondumise kohta tehtud otsuses² välja toonud, et reisiteenuste osutamine toimub üldjuhul kolmel tasandil:

1. tasand: reisiteenuste varustajad (st sisendi pakkujad järgmistele tasanditele) - lennu-, rongi-, bussi- või laevaettevõtjad, majutusettevõtjad, autorendiga tegelevad ettevõtjad jt.;
2. tasand: reisikorraldajad – ettevõtjad, kes loovad turismitooteid, ostes 1. tasandil tegutsevatest varustajatelt üksikteenuseid ning ühendades need reisipakettidesse;
3. tasand: reisivahendajad – ettevõtjad, kes vahendavad erinevaid reisiteenuseid, sealhulgas nii reisiteenuste varustajate kui reisikorraldajate teenuseid, lõpptarbijatele (äri- või eraklientidele) ning tegemist on sisuliselt reisiteenuste jaemüügiga.

Euroopa Komisjon on samuti *TUI/TRANSAT FRANCE* kohta tehtud koondumise otsuses³ täiendavalt selgitanud, et reisiteenuse varustajate ja tarbijate vahel võib olla kaks või enam vahetasandit, näiteks reisikorraldajad (hulgimüüjad) ja reisivahendajad (jaemüüjad). Samas võivad reisiteenuse varustajad müüa oma teenuseid ka otse lõpptarbijatele. Sarnaselt võivad ka reisikorraldajad kasutada integreeritud ärimudelit ning tegutseda nii eelneval tasandil, omades näiteks lennuettevõtjaid või hotelle, kui ka järgneval tasandil oma enda kontrollitavate reisivahendajate kaudu.

Et hinnata, milliseid kaubaturge koondumine võib mõjutada, tehakse esmalt kindlaks, milliste tegevusalade (toodete või teenuste pakkumise) osas koondumise osaliste äritegevus kattub või tekitab vertikaalseid seoseid, ning seejärel hinnatakse, kas koondumise osaliste poolt osutatavad teenused on ostja seisukohast asendatavad teiste äriühingute poolt osutatavate sarnaste ja/või teist tüüpi teenustega. Siinjuures on oluline tähele panna, et erinevate ostjatüüpide (näiteks äriklient ja eraklient) jaoks võib teenuste asendatavus olla erinev.

Euroopa Komisjoni teatises asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses⁴ selgitatakse, et turu mõiste aitab kindlaks teha ja määratleda ettevõtjate vahelise konkurentsipiire. Nii toote- kui geograafilise turu piiritlemise eesmärk on kindlaks määrata koondumise osaliste need konkurendid, kes avaldavad neile konkurentsipurvet ning piiravad nende sõltumatut tegevust.⁵

Koondumise teate kohaselt tekib koondumise osaliste tegevuste vahel horisontaalne kattuvus eelkõige reisiteenuste vahendamise osas, st jaetasandil. Mõlemad koondumise osalised teenindavad nii äri- kui erakliente ning on laia teenuste valikut pakkuvad

² Euroopa Komisjoni 13.07.2018 otsus juhtumis M.8862 *GBT / HRG*
http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m8862_870_3.pdf ;

³ Euroopa Komisjoni 20.10.2016 otsus juhtumis M.8046 *TUI/TRANSAT FRANCE*
http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m8046_559_3.pdf

⁴ Euroopa Komisjoni teatis asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses (97/C 372/03), punkt 2

⁵ Vt eelmine

reisiettevõtjad. Pakutavateks teenusteks nii äri- kui eraklientidele on peamiselt lennupiletite, hotellimajutuse, laevapiletite, rongipiletite, bussipiletite, autorendi vahendamine. Lisaks pakuvad koondumise osalised viisade taotlemise tugiteenuseid (viisateenuseid), reisikindlustuse vahendamist ning ööpäevaringset abi reisil esilekerkivate ootamatute olukordade lahendamisel (24/7 klienditeenindus). Samuti vahendavad koondumise osalised hulgitasandil tegutsevate reisikorraldajate paketteise. Lisaks koostab Aktsiaselts ESTRAVEL ise eraklientide tarbeks paketteise ning vahendab kruiise (ookeani- ja jõekruisid).

Kuivõrd koondumise osaliste äritegevuste vahel tekib horisontaalne kattuvus reisiteenuste vahendamise osas, puudutab koondumine eelkõige reisiteenuste vahendamise valdkonda. Koondumise osalised on menetluse käigus väitnud, et reisiteenuste korraldamise ja vahendamise eristamine ei ole õige ning reisikorraldajad ja -vahendajad tegutsevad samal kaubaturul, olles seega konkurendid. Samuti on koondumise osalised toonud välja teatud terminoloogilise ebaselguse mõiste „reisikorraldaja“ osas. Konkurentsiamet märgib, et käesoleva otsuse tähenduses, analoogselt eespool välja toodud Euroopa Komisjoni selgitusega, tuleb reisikorraldusteenuseks lugeda paketteiside koostamist ja müüki (nn puhkusepaketid) ja reisikorraldajateks ettevõtjaid, kes paketteiside koostamise ja müügiga tegelevad (Eestis näiteks Novatours OÜ, OÜ TEZ Tour, Osühing Aurinko).⁶ Paketteiside osas on Aktsiaselts Estravel selgitanud, et „*pakette on erinevaid, kuid üldjuhul kuuluvad ühte paketti edasi-tagasi lennupiletid sihtkohta, lennujaamatransfeeri sihtkohas, vastav arv öid majutust valitud hotellis, toitlustus vastavalt pakatile ja reisisindaja teenused sihtkohas*“⁷.

Varasemalt on Aktsiaselts ESTRAVEL ka ise näitlikult selgitanud, milles seisneb tema kui reisivahendaja ning reisikorraldajate tegevuse erinevus. „*Estravel on mitte ainult Eesti vanim, vaid ka suurim reisibüroo – seda teavad paljud. Paljud ei tea aga, kui suur ikkagi. Samuti ei tea paljud, keda ja kuidas üldse võrrelda ja ritta seada. Estravel on klassikaline lennu-, hotelli ja reisiagentuur, st müüb kõike, kuid ei tooda midagi ise. Teda võib võrrelda kaubamajaga. Seevastu näiteks Tez Tour on edukas reisikorraldaja ehk tuuroperaaator, kes toodab oma charter-reisipaketid ise. Tema tooteid on võimalik osta nii Tez Tourist otse kui ka tema suurima edasimüüja Estraveli käest. Täpselt nagu jalgratast on võimalik osta nii kaubamajast kui ka otse vabrikupoest, kuid antud juhul on reis müügil mõlemas kohas täpselt sama hinnaga. Teisisõnu, nagu tootjaid ega teatud brändi maaletootjaid ei saa panna kaubamajade võrdlevasse edetabelisse, ei saa ka tuuroperaatoreid panna agentuuridega ühte edetabelisse – summa oleks alati suurem kui 100%*“⁸.

Isegi olukorras, kus Aktsiaselts ESTRAVEL ja/või temaga samasse kontserni kuuluvad ettevõtjad (Mainor Meelis Osühing) tegelevad (teatud määral) ka reisikorraldusteenuse osutamisega, ei tähenda see automaatselt, et reisivahendus ja reisikorraldus oleksid ostja seisukohast omavahel asendatavad teenused ning neid võiks lugeda ühel kaubaturul olevateks.

Reisivahendajate ja reisikorraldajate samal kaubaturul tegutsemise ning omavahel konkureerimise (st ostja seisukohalt omavahel asendatavate teenuste osutamise) aspekti uuris Konkurentsiamet koondumise menetluses läbiviidud analüüsi käigus. Konkurentsiamet kogus teavet nii reisikorraldusega tegelevatelt ettevõtjatelt, keda

⁶ Sellist käsitlust toetab ka menetluse käigus reisiettevõtjatelt (sealhulgas reisikorraldajatelt) kogutud teave.

⁷ <https://www.estravel.ee/paketteisid/> (seisuga 12.08.2019)

⁸ „Käive sama suur kui viiel lähimal konkurendil kokku?“, <http://kampaniakuller.com/estravel2/5.html>

koondumise osalised nimetasid oma suurimate konkurentide hulgas (Novatours OÜ, OÜ TEZ Tour), teistelt Eestis tegutsevatelt suurematelt reisikorraldusega tegelevatelt ettevõtjatelt (Osaühing Aurinko, OSAÜHING GERMALO REISID, TENSI-REISID AS), mitmetelt reisiteenuste vahendamisega tegelevatelt ettevõtjatelt ning reisivahendusteenust ostvatelt ettevõtjatelt. Reisiettevõtjad, kes tegelesid reisikorraldusega, pidasid ise end eelkõige koondumise osaliste koostööpartneriteks, mitte konkurentideks, st sisuliselt käsitasid nad omavahelist suhet tarnija-edasimüüja suhtena.

Koondumise osalised on 08.07.2019 esitatud vastuväidetes ekslikult väitnud, justkui tähendaks asjaolu, et Konkurentsiamet on kaubaturu piiritlemiseks kogunud teavet ka reisiettevõtjatelt, et Konkurentsiamet on piiritletud kaubaturud vaid pakkumise poolset asendavatust arvestades ning jätnud nõudluse poole tähelepanuta. Alljärgnevalt selgitab Konkurentsiamet, et koondumise osaliste selline väide on ebaõige, kuivõrd 1) kaubaturu piiritlemiseks on asjakohane küsida nii konkurentide kui ka klientide arvamusi⁹ ning 2) Konkurentsiamet ei ole kaubaturu piiritlemisel tuginenud üksnes reisiettevõtjatelt kogutud teabele, vaid kogus menetluse käigus teavet ka teenust ostvate ettevõtjate käest.

Kuivõrd mitte ükski küsitletud reisikorraldajatest ei pidanud koondumise osalisi enda konkurentideks (vaid koostööpartneriteks ning edasimüüjateks) ning mitte ükski küsitletud reisivahendusteenuse ostjatest ei nimetanud reisivahendusteenuse osutajana eespool nimetatud reisikorraldusega tegelevaid ettevõtjaid, siis ei ole põhjendatud reisikorraldusega tegelevate ettevõtjate käsitlemine koondumise osaliste konkurentidena reisiteenuste vahendamisel. Seega on Konkurentsiameti hinnangul nimetatud teenuste puhul tegemist pigem erinevatele kaubaturgudele kuuluvate teenustega. Koondumise mõju hindamine reisikorraldusteenuste kaubaturule ei ole käesoleva koondumise puhul vajalik, kuna koondumise osaliste äritegevus seisneb eelkõige reisiteenuste vahendamises.

Samuti on koondumise osalised olnud seisukohal¹⁰, et nendega konkureerivad ka reisiteenuste varustajad, kes osutavad teenuseid otse lõpptarbijatele. Konkurentsiameti hinnangul omab siiski olulist tähtsust asjaolu, et koondumise osalised kui reisiteenuste vahendamisega tegelevad ettevõtjad osutavad laia teenuste valikut, st reisivahendaja kaudu ostab klient mitmeid erinevaid reisimisega seotud teenuseid. Samas mõõnab Konkurentsiamet, et eelkõige erareiside vahendamise kaubaturu osas võivad teatud määral konkurentsipurvet avaldada ka reisiteenuste varustajad (vt peatükk 5.2). Samas ei saa reisiteenuse varustajate toimet lugeda nii märkimisväärseks, et see mõjutaks kaubaturu piiritlust.

Koondumise osalised tegelevad ka reisikorraldajate pakettreiside edasimüügiga. Pakettreisiks loetakse eelkõige toodet, mille puhul paneb nn reisipaketi kokku üks ja sama ettevõtja reisikorraldusteenusena või kui paketi koostab reisija ise, siis see toimub ühe ja sama ettevõtja või veebilehe vahendusel. Pakettreisiks ei loeta seda, kui reisija teeb täielikult eraldiseisvad broneeringud ise, ostes eri komponendid erinevatelt müüjatelt, kes ei ole omavahel seotud ega kannu sama kaubamärki. Viimatinimetatud iseseisvat reisikorraldust ei peeta puhkusepakettide sektori osaks (vt turismiseaduse § 7 lg 2 punktid 1 ja 5).

⁹ 97/C 372/03, punkt 40

¹⁰ Nii koondumise teates kui 08.07.2019 esitatud vastuväidetes.

Koondumise osalised on 08.07.2019 vastuväidetes olnud seisukohal, et pakettreiside müük peaks kuuluma erareiside vahendamise kaubaturule, kuna nii erareiside vahendamise kaubaturu kui pakettreiside puhul on tegemist pigem puhkusereisidega. Arvestades, et reisiteenuste vahendamise puhul on tegemist teistsuguse teenusega kui reisikorraldajate pakettreiside edasimüügi puhul¹¹, pidas Konkurentsiamet vajalikuks koguda andmeid reisiteenuste vahendamise kohta eraldi¹². Pakettreise müüvad lõpptarbijatele nii reisikorraldajad otse kui ka reisivahendajad, mistõttu pakettreiside müügil võivad omavahel konkureerida vertikaalselt erinevatel kaubaturu tasanditel tegutsevad ettevõtjad, s.o. reisikorraldajad ja reisivahendajad. Siiski ei tähenda nimetatud asjaolu, et piir reisiteenuste müügi erinevate tasandite (hulgi- ja jaetasand) vahel oleks üleüldiselt hägustunud. Reisivahendaja oluliseks rolliks on tarbija nõustamine ja abistamine reisiga seonduvates üksikküsimustes ning lisateenuste valikul, kuna tarbijatel on väga palju erinevaid ja spetsiifilisi nõudmisi, samuti napib paljudel aega ja oskusi, et ennast ise kõikide üksikasjadega kursis hoida. Reisiteenuste tarbijate seas ei eksisteeri nn „keskmist reisijat“, vaid reisijate vajadust reisiteenuste osas iseloomustavad paljud erinevad kriteeriumid, sealhulgas vanus (pensionärid, noored), varaline seis (finantsiliselt kindlustatud või vähekindlustatud), perekonnaseis (lastega pered, üksikud inimesed), hooajalisus (talvepuhkus, suvepuhkus), ajafaktor (pikaajaline reis, lühireis) jne. Reisipaketi kokkupanija (reisikorraldaja) tegutseb küllaltki suure üldistuse tingimustes, samal ajal kui reisivahendaja oluline roll on lisateenuste ja nõustamise abil konkreetsele reisijale sobiva reisitoote valimine ja vajalike lisateenustega täiendamine.

Konkurentsiameti hinnangul ei ole pakettreisidega seonduvat antud koondumise puhul vajalik põhjalikumalt käsitleda, kuivõrd koondumine ei mõjuta oluliselt konkurentsiolekorda pakettreiside müügi valdkonnas.

5.1 Reisiteenuste vahendamise kaubaturg (jaetasand)

Eespool selgitas Konkurentsiamet, et reisikorraldus (hulgitasand) ja reisiteenuste vahendamine (jaetasand) moodustavad eraldi kaubaturud. Alljärgnevalt kirjeldab Konkurentsiamet, et äri- ja eraklientidele reisiteenuste vahendamise puhul on omakorda tegemist eraldi kaubaturgudega.

Koondumise osaliste hinnangul äri- ja eraklientide teenindamise osas väga suuri erinevusi ei ole. Konkurentsiameti turuanalüüs seda järeldust ei kinnita. Ärikliendid eelistavad reisiteenuseid, mis on vajalikud töö- ja ametilähetusteks; eraisikute jaoks on olulised aga reisiteenused, mis tellitakse puhkuseks või tuttavate ja lähedaste külastamiseks. Koondumise osaliste hinnangul on nimetatud kliendigrupid tihedalt läbi põimunud, st sama isik võib osta oma harjumuspärase reisikonsultandi käest reisiteenused endale, oma perele ja oma firma(de)le ja/või oma tööandjale. Samas töid koondumise osalised välja, et oluline erinevus era- ja äriklientide vahel esineb maksetingimuste osas – erakliendid peavad teenuse eest tasuma ettemaksu, samal ajal kui äriklientidele võimaldatakse paindlikumaid maksetingimusi ning teenuse eest tasumist arve alusel. Konkurentsiameti hinnangul esineb oluline erisus ka ajalise ja ruumilise paindlikkuse astmes – erakliendid on oma puhkuse- ja muude erareiside valikul tunduvalt vähem seotud ajaliste ja ruumiliste piirangutega. Ärikliendid vajavad üldjuhul reisi, mis toimub ajaliselt ja ruumiliselt küllaltki kitsastes

¹¹ Pakettreiside puhul on tegemist eelnevalt reisikorraldaja poolt fikseeritud kuupäevadel toimuva reisiga, mis sisaldab teatud teenuste kogumit.

¹² Otsuses edaspidi kajastatud arvandmed reisiteenuste vahendamise kohta ei sisalda pakettreiside edasimüüki.

raamides, seotuna mõne konkreetse üritusega (töölähetus, konverents, mess, tehingu tegemine jne). Erakliendid on selles osas paindlikumad, kuna neil on võimalik nii reisimise aja kui täpsema sihtkoha osas teha valikuid vabamalt.

Euroopa Komisjon on reisivahendajate koondumisi käsitlevates otsustes¹³ eristanud klientide tüübi järgi äri- ja erareiside alamturgusid ning seda eelkõige erinevuse tõttu ostetavate teenuste keerukuse astmes, paindlikkuse tasemes ja nõutavates lisateenustes. Samuti pakutakse äriklientidele teistsuguseid maksetingimusi ja -viise kui eraklientidele. Kaubaturgude geograafilise ulatuse osas on Euroopa Komisjon märkinud, et on mitmeid tunnuseid, mis viitavad kaubaturgude riigisisesele ulatusele. Näiteks on ettevõtjate turuosad erinevates liikmesriikides väga erinevad, samuti on reisibürool väga keeruline laiendada oma äritegevust teise liikmesriiki (erinevad õiguslikud regulatsioonid, keelelised ja kultuurilised erinevused).¹⁴

Kaubaturu ja selle geograafilise ulatuse piiritlemisel võttis Konkurentsiamet arvesse nii Euroopa Komisjoni praktikad, koondumise osaliste poolt osutatavate teenuste valikut kui ka menetluse käigus kogutud teavet. Äri- ja eraklientide vajaduste erinevus ning erisused teenuse osutamisel äriklientidele leidsid kinnitust ka kõnealuse koondumise menetlemisel kogutud teabe põhjal. Eeltoodust tulenevalt hindab Konkurentsiamet koondumise puhul konkurentsiolukorda Eestis nii reisiteenuste vahendamise tegevusalal kokku kui ka selle alamturgude, st äri- ja erareiside vahendamise osas.

Kuivõrd ei koondumise osalistele ega Konkurentsiametile ei olnud kättesaadavad andmed reisivahendusteenuste kaubaturu kogumahu kohta Eestis, pidas Konkurentsiamet vajalikuks koondumisele hinnangu andmiseks koguda reisivahendusteenust osutatavalt ettevõtjatelt andmeid 2018. aasta müügitulu kohta, eristades äri- ja eraklientidele osutatavaid teenuseid.

Koondumise osaliste väitel on nende konkurentideks kõik äriühingud, kes on registreerinud oma tegevuse kas reisibüroona (EMTAK 79111) või reisikorraldajana (EMTAK 79121), väites, et täpne jaotus nende äriühingute tegevuste vahel on juhuslik ja kattuv. Seega on koondumise osalised piiritlenud oma konkurendid EMTAK peagrupi alusel, st EMTAK 791 (reisibürood ja reisikorraldajad).

Arvestades, et nii toote- kui geograafilise turu piiritlemise eesmärk on kindlaks määrata koondumise osaliste need konkurendid, kes avaldavad neile konkurentsipurvet ning piiravad nende sõltumatut tegevust¹⁵, lähtus Konkurentsiamet reisiteenuste vahendamise kaubaturu kohta andmete kogumisel järgmistest põhimõtetest:

- kõik ettevõtjad, kes on märkinud oma äritegevuseks reisibüroode või reisikorraldajate tegevuse, ei avalda koondumise osalistele tegelikku konkurentsipurvet reisiteenuste vahendamisel (näiteks mitukümmend korda väiksema müügitulu ja töötajate arvu ning piiratud teenustevalikuga ettevõtjad);

¹³ Euroopa Komisjoni 13.07.2018 otsus juhtumis M.8862 *GBT/HRG*

http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m8862_870_3.pdf ; Euroopa Komisjoni 20.10.2016 otsus juhtumis M.8046 *TUI / Transat France*

http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m8046_559_3.pdf

¹⁴ Vt eelmine

¹⁵ Euroopa Komisjoni teatis asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses (97/C 372/03), punkt 2

- koondumise osalistest kümnetes kordades väiksema müügituluga ettevõtjate analüüsiga hõlmamata jätmise ei avalda kaubaturu kogumahule ega ettevõtjate turuosade suurusele märkimisväärset mõju;¹⁶
- kirjeldatud olukorras ei ole uuringu läbiviimiseks kõikse valimi kasutamine vajalik ega otstarbekas, vaid ülevaate saamiseks peab valim olema piisavalt esinduslik, hõlmates peamiselt ettevõtjaid, kes ka tegelikult vastava äritegevuse osas tähelepanuväärset käivet omavad.

Seega kogus Konkurentsiamet andmeid ettevõtjate müügitulu kohta reisivahendusteenuse osas kõikidelt olulisematelt kaubaturul tegutsevatelt ettevõtjatelt. Sihipärane valim moodustati kahe näitaja (IATA akrediteeringu¹⁷ olemasolu¹⁸ ning ettevõtja kogu müügitulu eelneval majandusaastal) koosmõjus. Lisaks määratletud valimi moodustavatele ettevõtjatele küsitles Konkurentsiamet menetluse käigus ka reisikorraldusteenust osutavaid ettevõtjaid, paludes ettevõtjatel muuhulgas eristada andmed müügitulu kohta reisiteenuste vahendamisest, juhul kui sellist teenust osutatakse.

Eeltoodust tulenevalt saatis Konkurentsiamet menetluse käigus taotlused teabe saamiseks (nii müügitulu kui muu menetluses tähtsust omava teabe osas) lisaks koondumise osalistele järgmistele ettevõtjatele: CWT Estonia AS, Reisieksperdi Aktsiaselts, Aktsiaselts Baltic Tours, GoTravel, Nautilus Travel Aktsiaselts, Aktsiaselts Estonian Holidays, Virone Reisibüroo AS, Reisibüroo Atlas OÜ, Aves Travel AS, Aktsiaselts Karol, Osühing VIP Reisid, Novatours OÜ, OÜ TEZ Tour, Osühing Aurinko, OSAÜHING GERMALO REISID, TENSI-REISID AS.

Siinjuures märgib Konkurentsiamet, et asjaolu, et ettevõtjale teabe saamise taotlus esitati, ei tähenda, et ettevõtja kindlasti reisiteenuste vahendamise tegeleb. Turuanalüüsi üheks eesmärgiks oligi välja selgitada, millised ettevõtjad vastaval kaubaturul tegutsevad, sealhulgas soovis Konkurentsiamet kinnitust, et mõned küsitletud ettevõtjatest nimetatud tegevusalal müügitulu ei omanud.

Nagu eelnevalt juba märgitud, ilmnes turuosaliste (reisiettevõtjate) vastustest, et reisiettevõtjad, kes tegelesid reisikorraldusega, pidasid ise end koondumise osaliste koostööpartneriteks (tarnija-edasimüüja suhe), mitte konkurentideks. Seega eristusid esitatud vastuste ning osutatavate teenuste kirjelduste alusel selgelt reisikorraldajad ja reisivahendajad. Samuti selgus nii reisiettevõtjate kui ka nende klientide ehk reisiteenuse kasutajate vastuseid analüüsides, et koondumise osaliste lähedasteks konkurentideks äriklientide teenindamisel on hangetel osalemist arvestades äriühingud CWT Estonia AS, Reisieksperdi Aktsiaselts ja Aktsiaselts Baltic Tours. Varasemalt on ka Aktsiaselts ESTRAVEL ise pidanud oma konkurentideks just suuremaid reisivahendamise tegelevaid ettevõtjaid, mitte reisikorraldajaid, nagu väideti koondumise teates. Näiteks on Aktsiaseltsi ESTRAVEL väljaantavas ajakirjas Traveller¹⁹ välja toodud graafik „Eesti juhtivate IATA agentuuride brutokäibed 2017“, milles on suurimatena kujutatud

¹⁶ Siiski hõlmas valim ka ettevõtjaid, kes omasid IATA akrediteeringut, kuid kelle müügitulu oli kümnetes kordades väiksem kui koondumise osalistel.

¹⁷ Rahvusvaheline Lennutranspordi Assotsiatsioon (*International Air Transport Association*) – väljastab IATA akrediteeringuid (st lennufirmade lennukipiletite väljastamise ja vahendamiseõigust) juhul, kui ettevõtja vastab kehtestatud globaalsete standarditele nii juhtimise, finantsnäitajate (sh vajalike tagatiste), töötajate pädevus- ja/või kvalifikatsiooninõuete jt oluliste valdkondade osas.

¹⁸ Eesti Turismifirmade Liidu alajaotuses „IATA sektsioon“ nimetatud ettevõtjad, <http://etfl.ee/est/liikmed/meie-liikmed1/iata-agent/> (22.07.2019 seisuga on nimekirjas 13 ettevõtjat)

¹⁹ Ajakiri Traveller 2018/2019 väljaanne nr 3, lk 11 https://issuu.com/estraveller/docs/traveller_3_issuu

Aktsiaselts ESTRAVEL, CWT Estonia AS, Reisieksperdi Aktsiaselts, Aktsiaselts Wris, AS GoTravel, Aktsiaselts Baltic Tours ja Nautilus Travel Aktsiaselts.

Menetluse käigus kogutud teabe põhjal järeltab Konkurentsiamet, et omavahel konkureerivad eelkõige IATA akrediteeringut omavad ning laia teenuste valikuga reisivahendusteenust osutavad ettevõtjad. IATA akrediteeringu olemasolu on vajalik, et ettevõtja saaks vahendada ja väljastada lennupileteid. Samuti on äriklientide hanketingimustes üldjuhul nõue, et pakkujal peab olema IATA akrediteering.

08.07.2019 esitatud vastuväidetes on koondumise osalised olnud seisukohal, et IATA akrediteeringu omamine ei ole asjakohane kriteerium kaubaturu piiritleks, kuivõrd see mõjutab ainult lennupiletite vahendamist, samal ajal kui reisiteenuste vahendamine hõlmab ka muid teenuseid. Lisaks ei ole koondumise osaliste väitel kaubaturu piiritlemiseks asjakohane kasutada ka eespool mainitud Aktsiaseltsi ESTRAVEL väljaantavas ajakirjas Traveller kujutatud graafikut Aktsiaseltsi ESTRAVEL ja tema konkurentide kohta, kuivõrd ajakirja eesmärk on turustada Aktsiaseltsi ESTRAVEL, mitte piiritleda kaubaturgu. Konkurentsiamet nõustub koondumise osalistega nii selles osas, et lennupiletite vahendamine moodustab vaid osa reisiteenuste vahendamisest, kui ka selles osas, et ajakirja Traveller eesmärk ei ole tõenäoliselt kaubaturu piiritlemine. Eelmärgitu aga ei tähenda, et IATA akrediteering ei oleks üheks oluliseks kriteeriumiks reisivahendajate omavahelise konkureerimise kindlaksmääramisel. Koondumise osalistele avaldavad konkurentsipurvet eelkõige laia teenuste valikut pakkuvad reisivahendajad ning äriklientidest ostjate jaoks on IATA akrediteeringu olemasolu oluliseks aspektiks. Samuti märgib Konkurentsiamet, et ei piiritle kindlasti kaubaturgu üksnes ajakirjas avaldatud artikli alusel, kuid siiski on sellised allikad, kus näiteks koondumise osaline ise (koondumise menetluse eelselt) toob välja ettevõtjad, kellega ta oma hinnangul konkureerib, üheks näitajaks, mida saab samuti lisaks muudele andmetele arvesse võtta. Konkurentsiametil puudub alus arvata, et Aktsiaselts ESTRAVEL kajastab oma turundusmaterjalides enda turupositsiooni teadlikult ebaõigesti ning nimetab oma konkurentideks ettevõtjaid, kes seda tegelikult ei ole.

Arvestades vaid reisivahendajate käibeandmeid, moodustas reisiteenuste vahendus Eestis 2018. aastal kokku 139,4 miljonit eurot. Estravel Holding OÜ vastav käive oli 60,2 miljonit eurot (st moodustas 43,2% vahendatud reiside mahust) ja Aktsiaseltsi Wris vastav käive oli [...] miljonit eurot ([5-10]%). Seega oli koondumise osaliste poolt vahendatud reisiteenuste maht Eestis 2018. aastal [...] miljonit eurot ehk osakaaluna [50-60]%).

Tabel 1.

Reisiteenuste vahendamine	Käive, 2018.a.	Turuosa (%)
Estravel Holding OÜ	60 189 435	43,19
Aktsiaselts Wris	[...]	[5-10]
CWT Estonia AS	[...]	[10-20]
Reisieksperdi Aktsiaselts	[...]	[5-10]
Nautilus Travel Aktsiaselts	[...]	[5-10]
Aktsiaselts Baltic Tours	[...]	[5-10]
AS GoTravel	[...]	[0-5]
Aves Travel AS	[...]	[0-5]
Osühing VIP Reisid	[...]	[0-5]
Virone Reisibüroo AS	[...]	[0-5]

Aktsiaselts Karol	[...]	[0-5]
Reisibüroo Atlas OÜ	[...]	[0-5]
Aktsiaselts Estonian Holidays	[...]	[0-5]
Kokku:	139 358 936	100

Tabelist 1 nähtub asjaolu, et koondumise osaliste ühine turuosa reisiteenuste vahendamise kaubaturul on äärmiselt kõrge (üle 50%), tugevdades veelgi turuliidri positsiooni. Samuti on näha, et ülejäänud osa kaubaturust moodustavad koondumise osalistega võrreldes oluliselt väiksemad ettevõtjad, kellest lähtuv konkurentsipurve neist kordades (kui mitte kümnetes kordades) suuremale turuliidri on tagasihoidlik.

5.2 Erareiside vahendamise kaubaturg

Erareiside vahendamise teenuseks loetakse käesoleva otsuse tähenduses reisiteenuste (sealhulgas lennu-, laeva- ja rongipiletid, majutus, reisikindlustus, viisateenused) müüki reisivahendaja poolt eraisikutest klientidele.

Koondumise osalised on seisukohal, et reisivahendajate (reisibüroode) kasutamine ei ole kohustuslik ning paljud eraisikud seda ei tee, kuna tegemist on mugavusteenusega. Konkurentsiamet nõustub koondumise osalistega selles osas, et paljud eraisikud reisivahendusteenuste teenuseid ei kasuta. Samas on siiski tegemist potentsiaalsete ostjatega. Oluline on tähele panna, et mõned erareisijad vajavad reisivahendaja teenuseid rohkem kui teised, tulenevalt aja või oskuste puudumisest iseseisvalt reisiteenuseid valida. Ühtlasi osutavad nii koondumise osalised kui teised reisivahendamise tegelevad ettevõtjad teenuseid ka eraisikutest klientidele, mistõttu hindab Konkurentsiamet koondumise mõju ka erareiside vahendamise kaubaturule.

Koondumise osalised on 08.07.2019 vastuväidetes olnud seisukohal, et erareiside vahendamise kaubaturg peaks hõlmama ka reisiteenuse varustajate poolt osutatavaid teenuseid (majutus, lennupiletid jms) ning reisikorraldajate pakettreise. Konkurentsiamet märgib, et reisivahendaja pakub laia teenuste valikut, samal ajal kui reisiteenuse varustajad üksikuid teenuseid ning reisikorraldajad nõ valmispakette (sh üldjuhul enda koostatud pakette, erinevalt reiside vahendajatest, kes pakuvad laia valikut erinevate reisikorraldajate pakettidest ning nõustamisteenust, mille sisuks on abistada sobiva paketi valikut ning lisateenuste abil kohandamist). Seega ka erareiside vahendamise osas on koondumise osaliste otsesteks konkurentideks reisivahendajad, st teised laia teenuste valikut pakuvad ettevõtjad. Siiski võtab Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel arvesse, et erareiside vahendamise osas võivad teatud kaudset konkurentsipurvet avaldada ka reisivarustajate poolt osutatavad teenused ning reisikorraldajate poolt müüdavad pakettreisid.²⁰

Ettevõtjate esitatud käibeandmete põhjal moodustas reisiteenuste vahendus eraklientidele 2018. aastal kokku 32,1 miljonit eurot. Estravel Holding OÜ vastav käive oli 20,4 miljonit eurot (st moodustas 63,7% eraklientidele vahendatud reiside mahust), Aktsiaseltsi Wris vastav käive [...] miljonit eurot ([5-10]%). Seega oli koondumise osaliste poolt eraklientidele vahendatud reisiteenuste maht Eestis 2018. aastal [...] miljonit eurot ehk osakaaluna [60-70]%).

²⁰ Konkurentsiamet on eespool (lk 6-7) selgitanud, et pakettreiside müüki ei ole kõnealuse koondumise puhul vajalik põhjalikumalt käsitleda.

Tabel 2.

Reisiteenuste vahendamine eraklientidele	Käive, 2018.a.	Turuosa (%)
Estravel Holding OÜ	20 427 091	63,69
Aktsiaselts Wris	[...]	[5-10]
CWT Estonia AS	[...]	[5-10]
Reisiekperdi Aktsiaselts	[...]	[5-10]
AS GoTravel	[...]	[0-5]
Aktsiaselts Baltic Tours	[...]	[0-5]
Nautilus Travel Aktsiaselts	[...]	[0-5]
Osaühing VIP Reisid	[...]	[0-5]
Virone Reisibüroo AS	[...]	[0-5]
Aves Travel AS	[...]	[0-5]
Aktsiaselts Karol	[...]	[0-5]
Reisibüroo Atlas OÜ	[...]	[0-5]
Aktsiaselts Estonian Holidays	[...]	[0-5]
Kokku:	32 076 531	100

Tabelist 2 nähtub koondumise osaliste äärmiselt kõrge ühine turuosa asjakohasel kaubaturul (koguni ca [60-70]%) ja selge turuliidri staatus. Samuti on ilmne, et ülejäänud osa erareiside vahendamise kaubaturust moodustavad turuliidrist vähemalt 10 korda väiksemad ettevõtjad, kes ei avalda koondumise osalistele erilist konkurentsipurvet.

5.3 Ärireiside vahendamise kaubaturg

Ärireiside vahendamise teenuseks loetakse käesoleva otsuse tähenduses reisiteenuste (sealhulgas lennu-, laeva- ja rongipiletid, majutus, reisikindlustus, viisateenused) müüki reisivahendaja poolt juriidilisest isikutest klientidele ja riigiasutustele. Ärireiside vahendamine toimub (i) reisivahendajate ja reisiteenuseid tellida soovivate asutuste ja/või ettevõtjate vaheliste läbirääkimiste alusel või (ii) asutuste ja/või ettevõtjate läbiviidavate hangete korras. Koondumise osalised on 08.07.2019 vastuväidetes olnud seisukohal, et ärireiside vahendamise kaubaturg on piiritletud liiga kitsalt, kuivõrd kaubaturu moodustavad mitmed erinevad teenused, mida saaks eraldiseisvalt osta ka näiteks iga vastava teenuseliigi varustajalt. Seega tuleks koondumise osaliste hinnangul näiteks reisikindlustuse müügi korral juriidilistele isikutele arvesse võtta ka kõik Eestis tegutsevad kindlustusmaaklerid, laevapiletite müügi puhul vähemalt Eestist väljuvate laevade piletite müük jne. Konkurentsiameti hinnangul ei ole koondumise osaliste poolt pakutud käsitletu kaubaturu piiritlemise osas õige, kuna reisivahendajad pakuvad klientidele erinevate teenuste kogumit (mis varieerub vastavalt kliendi soovidele ja vajadustele) ja nõustamist. Koondumise osaliste poolt mainitud kindlustusmaaklerid ja laevaettevõtjad osutavad vaid ühte teenust (eesmärgiga müüa kliendile just seda konkreetset teenust) ning ei ole seega laia teenuste valikut pakkuvatele reisivahendajatele konkurentideks (vaid tegutsevad kaubaturu eelneval, reisiteenuse varustajate, tasandil).

Koondumise osaliste ja küsitletud reisivahendajate andmete kohaselt on nende klientideks paljud avaliku sektori asutused, õppeasutused ning ettevõtjad (erasektor). Konkurentsiametile esitatud vastuseid üldistades, moodustavad avaliku sektori kliendid üle

poole äriklientidest ning nende eripäraks on teenuseosutaja otsimine hangete tulemusel. Vastustest ilmnes, et ka erasektoris korraldatakse reisiteenuste osutaja leidmiseks hankeid. Seega on hangete korraldamine üks ärireiside vahendamise kaubaturgu iseloomustav oluline tunnus. Hangetega sõlmitud lepingute pikkus jääb üldjuhul vahemikku 3-4 aastat.

Koondumise menetlemise käigus kogus Konkurentsiamet reisiteenuseid tellivatelt asutustelt ja ettevõtjatelt teavet hangete korraldamise kohta ning kirjeldab järgnevalt lühidalt hanke korras teenuse osutaja valikuga seonduvaid aspekte. Juhul, kui reisiteenuse osutaja valik toimub hanke korras, siis tavapärase praktika kohaselt määrab reisiteenust tellida sooviv asutus ja/või ettevõtja tingimused, millele pakutavad reisiteenused peavad vastama ning korraldab vastava hanke. Hankel osaleda soovivad ning hankele kvalifitseeruvad ettevõtjad konkureerivad oma pakkumustega ning hanke korraldaja hindab tingimustele vastavaks tunnustatud pakkumusi. Seejärel sõlmib hankija edukaks tunnustatud pakkumuse esitanud pakkuja(te)ga raamlepingu(d). Konkurentsiametile vastanud asutused ja/või ettevõtjad on seejärel määranud erinevad viisid, kuidas valida erinevate reiside puhul reisiteenuse osutaja juhul, kui hankel on edukaks osutunud mitu pakkujat. Näiteks korraldatakse mitme võitjaga hanke puhul reisiteenuse vahendaja valikuks sageli minikonkurss²¹, samuti on kasutusel kaskaadmeetod²² või reisivahendajate jagamine erinevatele perioodidele²³.

Koondumise menetlemise käigus kogus Konkurentsiamet reisivahendajatelt muuhulgas andmeid müügitulu kohta, mille põhjal moodustas reisiteenuste vahendus äriklientidele 2018. aastal kokku 107 miljonit eurot. Estravel Holding OÜ vastav käive oli 39,8 miljonit eurot (37,1%) ja Aktsiaseltsi Wris vastav käive [...] miljonit eurot ([5-10]%). Seega oli koondumise osaliste poolt äriklientidele vahendatud reisiteenuste maht Eestis 2018. aastal [...] miljonit eurot ehk osakaaluna [40-50]%

Tabel 3.

Reisiteenuste vahendamine äriklientidele	Käive, 2018.a.	Turuosa (%)
Estravel Holding OÜ	39 762 344	37,07
Aktsiaselts Wris	[...]	[5-10]
CWT Estonia AS	[...]	[10-20]
Reisieksperti Aktsiaselts	[...]	[5-10]
Nautilus Travel Aktsiaselts	[...]	[5-10]
Aktsiaselts Baltic Tours	[...]	[5-10]
AS GoTravel	[...]	[0-5]
Aves Travel AS	[...]	[0-5]

²¹ Minikonkurss – raamlepingu alusel tellitavate teenuste tellimiseks küsitakse pakkumine kõigilt raamlepingu partneritelt. Teenus tellitakse partnerilt, kelle pakutu oli konkreetse päringu tingimusi arvestades majanduslikult soodsaim või sobivaim (väljalennu- ja saabumisaegad, reisi pikkus, ümberistumiste arv, majutusasutuse kaugus sihtpunktist, turvalisus, mugavus jne).

²² Kaskaadmeetod – so põhimõte, et esmalt pöördub tellija raamlepingu täitja 1 poole. Kui täitja 1 ei suuda tellija poolt esitatud tingimustel tellimust täita või tellijale sobilikku lahendust pakkuda, pöördub tellija täitja 2 poole. Kui ka täitja 2 ei suuda tellija poolt esitatud tingimustel tellimust täita või tellijale sobilikku lahendust pakkuda, pöördub tellija täitja 3 poole.

²³ Reisivahendajate jagamine erinevatele perioodidele – hanke hindamisel nt kolme eduka pakkujaga määratakse pingerea alusel raamlepingu partnerid, kellele tellijad esitavad tellimuse raamlepingu sõlmimisest perioodil 0-12 kuud / 12-24 kuud / 24-36 kuud.

Osühing VIP Reisid	[...]	[0-5]
Aktsiaselts Karol	[...]	[0-5]
Virone Reisibüroo AS	[...]	[0-5]
Reisibüroo Atlas OÜ	[...]	[0-5]
Aktsiaselts Estonian Holidays	[...]	[0-5]
Kokku:	107 282 406	100

Tabelist 3 on näha, et ka ärireiside vahendamise kaubaturgu iseloomustab koondumise osaliste kõrge ühine turuosa (ca [40-50]%) ja selge turuliidri staatus. Suuruselt järgmine turuosaline on koondumise osalistest ligi kaks korda väiksem ning ülejäänud ettevõtjad on veelgi väiksemad.

6. Menetluse käigus turuosaliste poolt esitatud seisukohad

Koondumise kontrollimise käigus viis Konkurentsiamet läbi konkurentsivolukorra analüüsi, mille käigus saadeti taotlused teabe saamiseks reisivahendamise tegelevatele ettevõtjatele, reisikorraldusega tegelevatele ettevõtjatele ning ärireiside vahendamise teenuse ostjatele (sealhulgas nii koondumise osaliste klientidele kui ka teistele teenust ostvatele ettevõtjatele). Alljärgnevalt kajastatakse üldistatult vastanud ettevõtjate seisukohti, mis on asjakohased koondumisele hinnangu andmise seisukohast (eelkõige koondumise mõju ning kaubaturule sisenemise tõkete osas). Menetluse käigus kogutud teavet, mis oli vajalik kaubaturu piiritlemiseks, on käsitletud juba eespool ning siinkohal uuesti välja ei tooda.

Koondumise mõju osas mitmed ettevõtjad (teenuse ostjate hulgast) seisukohta anda ei osanud, sealjuures viidati eelkõige selleks pädevuse puudumisele. Paljud vastanud ettevõtjad märkisid samal ajal, et koondumise kaudu, kus kahest arvestatavast konkurendist saaks üks, konkurentsivolukord halveneks. Välja toodi mitmeid koondumisega kaasnevaid negatiivseid aspekte.

Muuhulgas märgiti, et koondumise järgne olukord tekitab petliku mulje, et Aktsiaseltsi ESTRAVEL ja Aktsiaseltsi Wris puhul on tegemist erinevate äriühingutega ning tegelikult muutub turul suure osakaaluga ettevõtja veelgi tugevamaks. Ettevõtja suurus annab aga hanketingimustest tulenevalt eelise hangetel osalemisel (näiteks käibemahu põhiste referentside, töötajate/klienditeenindajate arvu, IATA akrediteeringuga klienditeenindajate arvu osas). Juhiti tähelepanu, et Aktsiaseltsil ESTRAVEL ja Aktsiaseltsil Wris kui sama kontserni ettevõtjatel tekib koondumise järgselt võimalus osaleda hangetel kahe pakkumusega ja seeläbi suurendada oma võimalust hankeid võita. Samuti esitati argument, et Aktsiaseltsi ESTRAVEL väide, justkui annaks koondumine võimaluse paremini konkureerida selliste teenusepakkujatega nagu booking.com, bookinghouse.ee, momondo.ee, skyscanner.ee jne, ei ole õige. Antud segmendis tuleneb sääst pigem tehnoloogilisest lahendusest, mitte parematest tarnetingimustest läbi suurema mahu. Samal ajal suureneks koondumise kaudu eelis teiste reisivahendajate ees, kuna oma suurenenud müügiimahtude juures saavad koondumise osalised enda partnerite käest oluliselt madalama sisseostuhinna (mis omakorda võimaldab paremini konkureerida hangetel ja teiselt poolt teenida suuremat müügitulu ja seeläbi omada eelised muuhulgas töötajate värbamisel).

Reisiteenuste sisseostmise olulisuse osas olid ärikliendid valdavalt seisukohal, et nad ei ole valmis oma ärireise ise korraldama. Reisivahendajalt saab korraga tellida nii lennupiletid, majutuse, reisikindlustuse või muu reisiks vajaliku teenuse, sest sageli on reisikavad keerulised ja omavahel tuleb ühendada mitu erinevat lähetust. Vastustes nimetati ka, et reisibüroode (eriti suurte universaalsete reisibüroode) kasutamise eelisteks on kindlasti nende lai partnerite võrgustik, rahvusvahelised andmebaasid, ligipääs broneerimis-süsteemidele, suurtest mahtudest tulenevad sooduslepingud tootjatega, aga ka kogunud reisikonsultantide professionaalsed oskused, mis on vajalikud eriti keeruliste tellimuste puhul (kombineeritud lennupiletid, mitmed sihtkohad ühe reisi raames jm) ning ajaline kokkuhoid. Seejuures märgiti, et reisibüroo (reisivahendaja) võtab endale vastutuse oma teenuse kvaliteedi osas ja aitab ööpäevaringselt lahendada reisil tekkida võivaid probleeme, sh aitab leida optimaalseid teekondasid, otsib reisitõrgete korral alternatiivseid lahendusi, pakub jätkureise erinevat liiki transpordiga. Samuti korraldab reisibüroo teenuse eest tasumise, mistõttu on ettevõtjal/asutusel esitatavate arvete alusel kergem arveldada, kuna internetis saab teenuseid broneerida ainult eraisik, kes peab oma krediitkaardiga ära ostma pileti või majutuse, mis talle hiljem hüvitatakse. Üksikud ärikliendid tõid küll välja, et ka olemasolev raamleping reisibüroodega ei välista üksikute teenuste (nt lennupiletite või majutuse) ostmist otse teenusepakkuvalt, kuid praktikas kasutatakse seda harva. Kõik vastanud ärikliendid olid seisukohal, et reisivahendajate kiire ja professionaalne tugiteenus on neile vajalik ja ka kuluefektiivne, kuna ööpäevaringselt kättesaadava reisikorraldaja tööle võtmisega kaasneksid neile liigsed personalikulud.

Kaubaturule sisenemise osas olid reisivahendajad seisukohal, et laia teenuste valikut pakkuvate reisibüroode turule sisenemine on praeguses turusituatsioonis potentsiaalsele uuele tulijale ülimalt keeruline, kui mitte võimatu. Märgiti, et reisivahenduse teenuse osutamine nõuab nii spetsiifilist oskusteavet kui ka ulatuslikke investeeringuid. Olemasolevad bürood omavad tarnijate juures suurtele mahtudele tuginedes olulist mastaabisäästu, samuti nähti ühe põhjusena turuliidri ülimalt suurt turuosa, mis koondumise tulemusel suureneks veelgi. Toodi välja, et Eesti turu väiksuse tõttu on väga keeruline leida kliente, sest kliendid on läbi lojaalsusprogrammide kinnistunud olemasolevate reisetevõtjate juurde ning see asjaolu teeb uuele tulijale olukorra äärmiselt keeruliseks. Ühtlasi leiti, et turuliidri kliendiportfellist klientide võitmine on nii uuele sisenevale reisetevõtjale kui ka turul tegutsevale turuliidrist väiksemale reisibüroole üldjuhul praktiliselt võimatu (teoorias võimalik, praktikas peaaegu võimatu). Turuliidriks nimetasid ettevõtjad Aktsiaseltsi ESTRAVEL.

Täiendava olulise argumendina nimetati, et reisivahendaja jaoks on määrava tähtsusega lennuettevõtjate lennukipiletite väljastamise ja vahendamisõiguse omamine, mis on reguleeritud IATA akrediteeringu²⁴ andmisega. Reisibüroo seisukohast võib nimetada IATA akrediteeringu omandamist viimaseks oluliseks sümboliks, mis eristab professionaalset reisibürood lihtsamast pakettreise vahendavast väikesest büroost. Mitmed väikese mahuga bürood ei taotle ega plaani ka kunagi taotleda IATA akrediteeringut, sest selle ülalpidamine on majanduslikult väga kulukas ning akrediteeringu saamine nõuab olulisi investeeringuid. Taolised agendid leiavad endale tihti mõne IATA reisibüroost partneri, kes neid lennukipiletitega ise varustab ning nõnda jääb see väike büroo niiõelda allagendi rolli. Allagent ostab lennupileti IATA reisibüroolt ja müüb selle omakorda edasi lõpptarbijale, lisades oma vahendustasu. Allagentide konkurentsi piirab osaliselt ka fakt, et hangetel nad üldjuhul osaleda ei saa, kuna hanketingimustes on enamikel juhtudel nõue, et

²⁴ Vt allmärkus nr 17

pakkujal peab olema IATA akrediteering. Märgitigi, et alustav väike reisibüroo kaubaturul tegutsevatele suurematele ettevõtjatele olulist konkurentsipurvet avaldada ei suudaks.

Täiendavalt küsis Konkurentsiamet nelja suurema reisikorraldaja käest teavet nende võimaliku sisenemise kohta reisivahendusteenuste kaubaturule, et hinnata potentsiaalsest konkurentsist tulenevat purvet. Eeldusel, et nõudluse struktuur reisiteenuste valdkonnas oluliselt ei muutu, [.....].
.....
.....
.....
.....
.....].

7. Hinnang koondumisele

Vastavalt KonkS § 22 lg 1 lähtub Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, võttes seejuures arvesse kaubaturgude struktuuri ning tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi kaubaturul, sealhulgas:

1. koondumise osaliste turupositsiooni, nende majanduslikku ja finantsjõudu ning konkurentide juurdepääsu kaubaturule;
2. juriidilisi või muid kaubaturule sisenemise tõkkeid;
3. kaupade nõudlust ja pakkumist;
4. ostjate, müüjate ja tarbijate huvisid.

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Koondumisele hinnangu andmisel oli Konkurentsiametil vajalik välja selgitada, kas koondumine muudab kaubaturgude struktuuri viisil, mis tooks kaasa konkurentsi olulise kahjustumise. Seega oli esmalt vajalik piiritleda, milliseid tooteturge koondumine mõjutab ning seejärel hinnata konkurentiolukorda ja selle muutust vastavatel kaubaturgudel. Otsuse punktis 5 selgitas Konkurentsiamet, et koondumine toimub reisiettevõtjate tegevusvaldkonnas ning koondumise osaliste äritegevus kattub reisiteenuste (sealhulgas nii ärireiside kui ka erareiside) vahendamise osas.

Koondumise osaliste ja teiste kaubaturul tegutsevate ettevõtjate turuosad ning kaubaturu üldine kontsentratsioonitase on esmased tegurid, mis iseloomustavad konkurentiolukorda kaubaturul. Kaubaturu kontsentratsiooni taseme mõõtmiseks kasutas Konkurentsiamet Herfindahl-Hirschmani indeksit. Vastavalt Euroopa Komisjoni horisontaalsete ühinemiste

hindamise juhendi (edaspidi Euroopa Komisjoni juhend²⁵) punktile 16 võib HHI²⁶ tase anda esialgset aimu ühinemisejärgse turu konkurentsipurve kohta ning muudatus HHI-s (mida nimetatakse deltaks) on oluliseks näitajaks koondumisest otseselt tuleneva koondumise muudatuse kohta. Euroopa Komisjoni juhendi punkti 21 kohaselt võib HHI taset koos asjaomaste deltadega kasutada esimese märgina konkurentsiprobleemide puudumisest. Samas ei saa ainult nende näitajate (HHI tase koos asjaomaste deltadega) põhjal teha järeldust konkurentsiprobleemide olemasolu või puudumise kohta.

Alljärgnevalt on arvatud HHI koondumise järgsed tasemed ja deltad vastavalt ettevõtjate 2018. aasta käivetele põhinevatele turuosadele:

- reisiteenuste vahendamine kokku HHI = 2967; delta = 598;
- reisiteenuste vahendamine äriklientidele HHI = 2575; delta = 550;
- reisiteenuste vahendamine eraklientidele HHI = 4889; delta = 667.

	Reisiteenuste vahendamine	Reisiteenuste vahendamine äriklientidele	Reisiteenuste vahendamine eraklientidele
Estravel Holding OÜ	43,2%	37,1%	63,7%
Aktsiaselts Wris	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
Ühine turuosa	[50-60]%	[40-50]%	[60-70]%
HHI	2967	2575	4889
delta	598	550	667

Eeltoodud turuosad ning HHI tasemed ja koondumisest tulenevat muutust iseloomustavad deltad viitavad sellele, et nii reisiteenuste vahendamise kaubaturul kui ka selle alamturgudel (äri- ja erareiside vahendamine) võib koondumine põhjustada konkurentsi olulist kahjustumist. Juba koondumise eelselt on Estravel Holding OÜ selge turuliider reisiteenuste vahendamise kaubaturul, omades suurimat turuosa nii reisiteenuste vahendamise kaubaturul tervikuna kui ka äri- kui erareiside vahendamise osas. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste turuosa kokku reisiteenuste vahendamise kaubaturul Eestis [50-60]%, sealhulgas ärireiside vahendamise osas [40-50] ning erareiside vahendamise osas [60-70]%.

Koondumise osalised on 08.07.2019 esitatud vastuväidetes välja toonud, justkui viitaks kaubaturu killustatus konkurentsi toimimisele. Kaubaturu killustatusest võiks järeldada konkurentsi toimimist siis, kui ühelgi turuosalisel ei ole teistest märgatavalt suuremat turuosa. Kõnealusel juhul on aga olukord vastupidine. Konkurentsiamet hinnangul, mis põhineb asjakohasel Euroopa Kohtu ja Euroopa Komisjoni praktikal²⁷, ei saa seega tõhusa

²⁵ Horisontaalsete ühinemiste hindamise suunised vastavalt nõukogu määrusele kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumise üle, kättesaadav internetis ([http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004XC0205\(02\)&from=ET](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004XC0205(02)&from=ET))

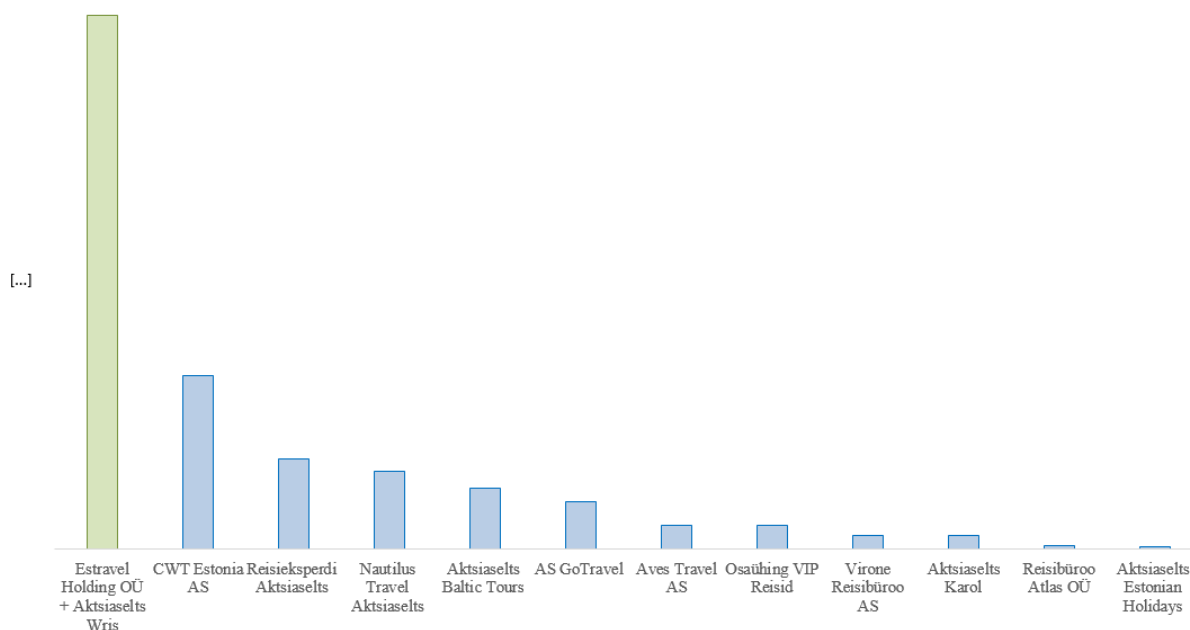
²⁶ HHI (Herfindahl-Hirschmani indeks). HHI arutamiseks liidetakse kõikide turul tegutsevate äriühingute turuosade ruudud. Horisontaalse konkurentsiga seotud probleeme ei tuvastata tõenäoliselt turul, mille ühinemisejärgne HHI on (i) alla 1 000; (ii) HHI on 1 000–2 000 ja delta on alla 250; (iii) HHI on üle 2 000 ja delta alla 150.

²⁷ Näiteks Hoffmann-La Roche juhtum (kohtuasi 85/76 *Hoffmann-La Roche & Co. AG v Commission* [1979] ECR 461, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:61976CJ0085&from=EN>) oli turgu valitseva ettevõtja turuosa 47% ja tema lähimate konkurentide turuosad vastavalt 27%, 18% ja 7%; Coca-Cola juhtum (COMP/A.39.116/B2 –

konkurentsi toimimise tunnuseks kuidagi lugeda olukorda, kus kaubaturul tegutseva suuruselt järgmise ettevõtja, CWT Estonia AS-i, turuosa reisiteenuste vahendamise kaubaturul (nii äri- kui erareiside osas) Eestis oli 2018. aastal koondumise osaliste ühisest turuosast mitu korda väiksem ning teiste ettevõtjate müügitulu kordades väiksem. Vastupidi, ettevõtjatevaheline konkurents toimib efektiivsemalt, kui samal kaubaturul tegutsevad ettevõtjad on võrreldava suurusega ning omavad sarnaseid eeldusi ja vahendeid vastavaks äritegevuseks. Kui turuliidri konkurendid on temast kordades ja valdavalt koguni kümnetes kordades väiksema turuosaga, siis selline turustruktuur süvendab, mitte ei leevenda, konkurentsi kahjustavat olukorda kaubaturul. Sisuliselt ei eksisteeri antud kaubaturul mitte ühtegi konkurenti, kes suudaks turuliidri tõihusat konkurentsi pakkuda. Seega koondumise kaudu Estravel Holding OÜ turuliidri positsioon tugevneks olulisel määral.

Turgu valitseva seisundi tekkimise ning konkurentsi kahjustumise võimaluse hindamiseks tuleb analüüsida ka ettevõtja turuosa suurust ja kaubaturu kontsentratsiooni taset koosmõjus teiste kaubaturgu iseloomustavate teguritega. Seega on vajalik analüüsida muuhulgas konkurentide tegevust, ostja valikuvõimalusi teenuse ostmisel ning kaubaturule sisenemise tõkkeid. Estravel Holding OÜ ja Aktsiaseltsi Wris koondumise järgset konkurentsiolukorda reisivahendusteenuste osutamisel äri- kui eraklientidele illustreerib Joonis 1.

**Reisivahendusteenuste osutajad
Estravel Holding OÜ ja Aktsiaseltsi Wris koondumise järgselt**

Joonis 1.

Erareiside vahendamise osas on koondumise osaliste turuosa Eestis kokku [60-70]%. Koondumise järgselt oleks tegemist väga suurt turuosa omava ja teistest ettevõtjatest

Coca-Cola [2005], http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39116/39116_258_4.pdf) oli turgu valitseva ettevõtja turuosa 40% ja tema lähima konkurendi oma poole väiksem; Virgin/British Airways juhtum (IV/D-2/34.780 - Virgin/British Airways [2000] OJ L 30/1, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32000D0074>) oli turgu valitseva ettevõtja turuosa 39,7%, mis oli kordades suurem lähimate konkurentide omast.

kordades suurema osatähtsusega turuliidriga. Kuigi paljud eraisikutest reisiteenuste ostjad on oma valikutes vabamad ning neil on äriklientidest rohkem võimalusi teenuste ostmiseks otse reisiteenuse varustajatelt, näiteks osta lennupiletid lennuettevõtjalt ning majutus otse majutusteenuse pakkujalt või online vahendusportaalide kaudu, viitab koondumise osaliste suur turuosa ja konkurentide väga väikesed turuosad sellele, et konkurents on kaubaturul oluliselt moonutatud koondumise osaliste kasuks. Eraisikul puuduvad küll reisiteenuste ostmisel mitmed protseduurilised piirangud, mis on iseloomulikud juriidilistele isikutele ja eelkõige riigiasutustest ostjatele (sealhulgas puudub kohustus hangete korraldamiseks), kuid see ei ole takistanud Estravel Holding OÜ-l ülekaalukalt suurima turuosa saavutamist ja hoidmist. Eraisik võib küll reisiteenuste ostmisel olla ärikliendist paindlikum ning saada valiku tegemisel lähtuda isiklikest eelistusest, vajamata alati ilmtingimata reisivahendaja poolt pakutavat teenust, kuid sellegipoolest kasutab suurem osa reisivahendajate kaudu erareiside ostjaid just Estravel Holding OÜ teenuseid. Eeltoodut arvestades võib järeldada, et esineb tunnuseid, mis viitavad Estravel Holding OÜ koondumise järgse turgu valitseva seisundi esinemisele erareiside vahendamise kaubaturul. Seega ei saa välistada, et Estravel Holding OÜ positsioon võimaldab tal koondumise järgselt erareiside vahendamise osas tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, ostjatest ja vahendajatest.

Äriklientide vajadused reisiteenuste ostmisel on eraklientidest erinevad näiteks ostetava teenuse keerukuse astme, paindlikkuse taseme ja nõutavate lisateenuste ning makseviiside osas. Lisaks iseloomustab reisiteenuste vahendamist äriklientidele muuhulgas teenusepakkuja valik hangete teel. Reisivahendajad esitavad oma pakkumused, mis peavad vastama hankijate poolt kehtestatud kvalifitseerimistingimustele, ning hankija valib teatud kriteeriumite alusel ühe või mitu teenusepakkujat. Hangetel konkureerivad omavahel laia teenuste valikut pakuvad reisivahendajad. Konkurentsiameti läbiviidud turuanalüüsi raames küsitletud reisiteenust tellivate asutuste ja/või ettevõtjate vastuseid viimase kolme aasta²⁸ hangete kohta süstematiseerides ja üldistades ilmnes, et põhiliselt on hangetel osalenud järgmised kuus äriühingut: Aktsiaselts Estravel, Aktsiaselts Wris, CWT Estonia AS, Reisieksperdi Aktsiaselts, Aktsiaselts Baltic Tours ja AS GoTravel. Nautilus Travel Aktsiaselts on viimase kolme aasta jooksul osalenud mõnel hanel, kuid ei ole kordagi võitjaks osutunud. Seega on koondumise osalised olnud otsesed konkurendid paljudel hangetel ja seda olukorras, kus hangetel osaleb suhteliselt väike arv erinevaid ettevõtjaid.

Koondumise menetlemise ajal olid kehtivad reisiteenuste vahendamise raamlepingud järgmistel reisivahendajatel (st nimetatud ettevõtjad olid osutunud hangetel edukaks): Aktsiaselts ESTRAVEL, Aktsiaselts Wris, CWT Estonia AS, Reisieksperdi Aktsiaselts, Aktsiaselts Baltic Tours, AS GoTravel. Teiste kaubaturul tegutsevate ettevõtjate müügitulu on kümnetes ja sadades kordades koondumise osaliste ühisest müügitulust väiksem.²⁹ Mitmed reisivahendajad tõid välja, et paljudel juhtudel on hanketingimused sellised, mis soosivad suuremaid ettevõtjaid, kuivõrd sisaldavad nii käibe kui töötajate arvuga seonduvaid kriteeriume. Hanke võitja(d) valitakse üldjuhul soodsaima näidispaakumuse alusel.

Koondumise osalised on 08.07.2019 vastuväidetes olnud seisukohal, et hangete aspekti käsitlemine ei ole koondumise hindamisel asjakohane. Koondumise osalised tõid välja, et hanke tulemusel sõlmitud raamlepinguid omavad väike hulk suuremaid ettevõtjaid või riigiasutusi, kuid enamik väikeettevõtjaid võivad teenust tellida ka ilma hanketa. Samuti on

²⁸ Alates 2016. aastast

²⁹ Sellised ettevõtjad ei ole üldjuhul hangetel osalema kvalifitseerunud.

koondumise osaliste väitel riigihangete puhul riigiasutustel väga suur ostja jõud. Konkurentsiameti hinnangul ei muuda asjaolu, et väiksemad ettevõtjad ostavad ärireiside vahendamise teenust hankeid korraldamata, hangetega seonduvat koondumisele hinnangu andmise seisukohalt ebaoluliseks. Vastupidi, hankeid korraldavad ärikliendid, kes ostavad ärireiside vahendamise teenust suures mahus ja pikema perioodi jooksul. Samuti selgus menetluse käigus, et hangetel konkureerivad omavahel just laia teenuste valikut pakkuvad suuremad reisivahendusega tegelevad ettevõtjad.

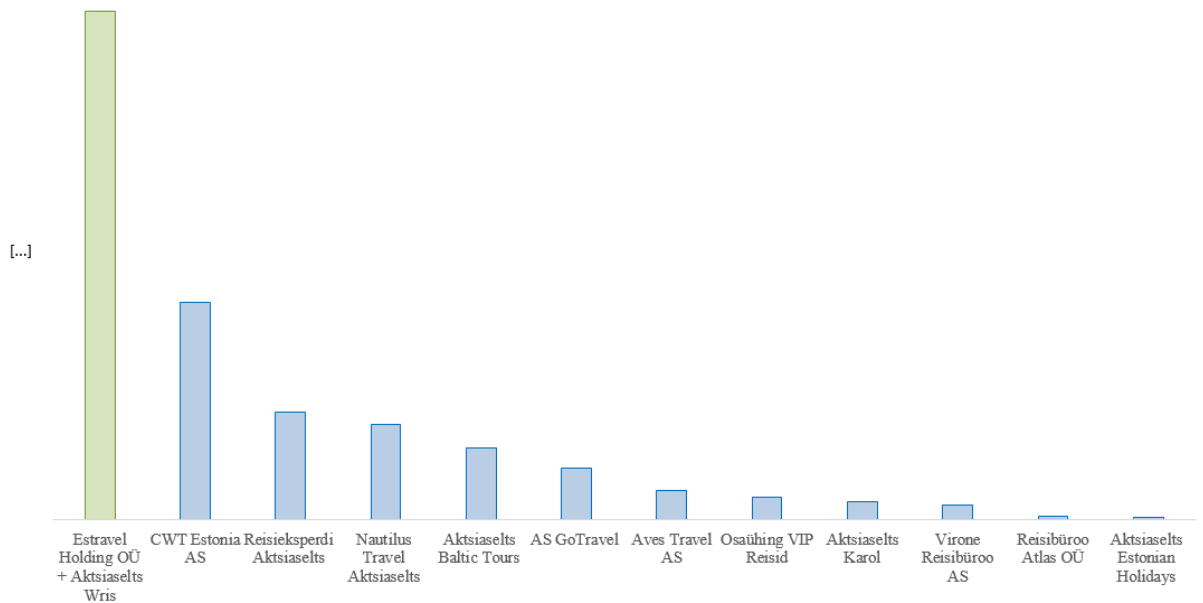
Kuigi koondumise osalised rõhutavad koondumise teates, et nii Aktsiaselts ESTRAVEL kui Aktsiaselts Wris jäävad omavahel konkureerima, tegutsedes iseseisvalt seniste kaubamärkide all, eraldi füüsilistel aadressidel, olemasolevate töötajate ning klientidega, selgitab Konkurentsiamet, et koondumise järgselt oleks konkurentsiseaduse mõttes siiski tegemist ühe ettevõtjaga (KonkS § 2 lõike 3 tähenduses). Valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad ei ole reeglina oma äristrateegia kujundamisel ja majandustegevuse planeerimisel autonoomsed. Seejuures ei oma tähtsust asjaolu, et Aktsiaselts ESTRAVEL ja Aktsiaselts Wris on eraldi juriidilised isikud ja kasutavad oma teenuste pakkumisel ka erinevaid kaubamärke. Samasse kontserni kuuluvate ettevõtjate väidetav sõltumatu osalemine hangetel tekitaks pigem näiliku konkurentsiolukorra ega viitaks hankijate seisukohast lähtudes tegelikult konkurentsi efektiivsele toimimisele.

Tegelikkuses, nagu on ka eelnevalt märgitud, on koondumise osalised teineteise lähedased konkurendid, sealhulgas on nad alates 2016. aastast valdavalt konkureerinud samadel hangetel. Koondumise järgselt nendevaheline konkurentsipurk kaoks, sõltumata asjaolust, kas koondumise järgselt tegutsetakse ühe äriühinguna või kahe eraldiseisva äriühinguna. Kaubaturul tegutsevate (ja hangetel osalevate) laia teenuste valikut pakkuvate reisivahendajate arv ei ole väga suur ning koondumise kaudu väheneks see veelgi. Estravel Holding OÜ seisund kaubaturul tugevneks, mis annaks talle mitmeid eeliseid teiste reisivahendajate ees (näiteks hangetel osalemisel ja teenuste sisseostmisel reisiteenuste varustajatelt). Ka Estravel Holding OÜ ise on väitnud, et koondumise kaudu suureneksid ettevõtja sisseostumaksud ning seeläbi väheneksid ostuhinnad /(ehk muutuvkulud). See annab muuhulgas parema võimaluse hangetel konkureerimiseks ning ettevõtja kasumlikkuse suurendamiseks. Samas ei ole koondumise osalised tõendanud, et võimalik tõhusus madalamate sisseostuhindade kujul oleks nii lühemas kui pikemas perspektiivis tarbijate huvides (kanduks püsivalt edasi tarbijatele näiteks madalamate hindade näol). 08.07.2019 vastuväidetes on koondumise osalised üksnes viidanud võimalusele edaspidi reisivarustajatelt enda jaoks soodsamaid tingimusi saada ja seega vähendada enda muutuvkulusid.

Selline kaubaturu struktuur, mille puhul kaubaturul tegutseb üks väga suur ettevõtja ning ülejäänud oluliselt väiksemad, ei soodusta tõhusa konkurentsi toimimist, vaid teistest ettevõtjatest kordades suuremal ettevõtjal on mitmeid eeliseid konkurentide ees ja seeläbi tekib ka pikema aja jooksul võimalus konkurentide kaubaturult väljatõrjumiseks. Näiteks olukorras, kus Estravel Holding OÜ-le pakutakse koondumise järgselt (tänu suurenenud mahtudele) reisivarustajate poolt soodsamaid hindu ja tingimusi, koondumise järgselt pakkuda teenuse ostjatele (tarbijatele) esmalt konkurentidest soodsamaid hindu ja tingimusi, tõrjudes seeläbi konkurendid kaubaturult välja.

Estravel Holding OÜ ja Aktsiaseltsi Wris koondumise järgset konkurentsiolukorda reisivahendusteenuste osas äriklientidele illustreerib Joonis 2.

**Äriklientidele reisivahendusteenuste osutajad
Estravel Holding OÜ ja Aktsiaseltsi Wris koondumise järgselt**

Joonis 2.

Olukorras, kus ligi 50-protsendilise turuosaga ettevõtja kätte koondub arvestataval määral (raam)lepinguid äriklientide teenindamiseks, võib olukord muutuda ostja jaoks ebasoodsamaks, kuna kaubaturul tugevat seisundit omaval ettevõtjal puudub tugev konkurentsivõime, mis ajendaks teda tarbijale soodsamaid lahendusi ja valikuvõimalusi pakkuma. Siinjuures ei ole äriklientidel reisivahenduse teenuse ostmisele alternatiivi ning nad on sunnitud kasutama kaubaturul tegutsevate reisivahendajate teenuseid. Ärireiside puhul on vajalik laia teenuste valiku osutamine reisivahendaja poolt ning üksikute teenuste ostmine otse reisipakkujalt, ilma reisivahendaja oskusteabe ja lisaväärtuseta (sealhulgas abi reisitõrgete korral), ei ole arvestatav alternatiiv. Ärireiside ostjal puudub valdavalt võimalus teenuse kasutamata jätmiseks isegi juhul, kui reisivahendaja poolt pakutud teenuse hind või tingimused ei ole sobivad (näiteks on valitsusasutustel õigusaktidest tulenev kohustus osaleda Euroopa Liidu institutsioonide juures toimuvate töögruppide töös, kohtumistel jne).

Samal ajal esineb mitmeid tõkkeid kaubaturule sisenemise osas, näiteks on kliendid seotud olemasolevate teenusepakkujate lojaalsusprogrammidega, IATA akrediteeringuga seotud kulud, oskusteabe ja kogemuse nõuded hangetel osalemiseks jne. Konkurentsiamet uuris menetluse käigus ka lähedasel kaubaturul tegutsevate ettevõtjate (reisikorraldajate) võimalikku sisenemist reisiteenuste vahendamise kaubaturgudele, [.....].

Seetõttu ei saa ka uute ettevõtjate kaubaturule sisenemist käsitleda tasakaalustava tegurina, mis võiks vähendada Aktsiaseltsi ESTRAVEL koondumise järgset turujõudu ärireiside vahendamise kaubaturul. Seega on ärireiside vahendamise kaubaturu puhul tegemist sellise kaubaturuga, mille puhul märkimisväärne (ning teistest kaubaturul tegutsevatest ettevõtjatest oluliselt suurem) turuosa on turujõu ning turgu valitseva seisundi olemasolu tunnuseks. Eeltoodust tulenevalt on Konkurentsiamet seisukohal, et koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsi ärireiside vahendamise kaubaturul, kuivõrd koondumise

järgselt võimaldab Aktsiaseltsi ESTRAVEL positsioon tal kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest ja ostjatest.

Koondumiste kontrolli üks peamisi eesmärke on konkurentsi toimimist soodustavate turustruktuuride säilitamine. Kõnealune koondumine mõjutab negatiivselt kaubaturu struktuuri ja konkurentsi toimimist. Koondumise osalised on teineteise lähedased konkurendid ning koondumisega kaoks nendevaheline konkurentscurve. Koondumise järgselt jääks äriklientidele osutatavate hangete osas kaubaturule tegutsema lisaks koondumise osalistele kolm-neli konkureerivat ettevõtjat. Samas on koondumise osaliste ühised koondumise järgsed turuosad nii äri- kui erareiside vahendamise kaubaturul oluliselt suuremad kui teistel kaubaturul tegutsevatel ettevõtjatel.

8. Koondumise keelamine

Arvestades eelpool kirjeldatud asjaolusid ning tuginedes KonkS § 22 lg 1, mille kohaselt Konkurentsiamet lähtub koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, ei ole Konkurentsiametil võimalik lubada Estravel Holding OÜ ja Aktsiaseltsi Wris koondumist, mis mõjutab negatiivselt konkurentsi toimimist ning kaubaturu struktuuri eelkõige reisiteenuste vahendamise kaubaturul äriklientidele kokkuvõtvalt alljärgnevatel põhjustel.

1. Koondumise osalised on teineteise lähedased konkurendid ning koondumise tulemusel nendevaheline konkurentscurve kaob.
2. Estravel Holding OÜ tütarettevõtja Aktsiaselts ESTRAVEL omab juba koondumise eelselt reisiteenuste vahendamise kaubaturul suurimat turuosa ning koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa oluliselt suurem kui kaubaturul tegutseval suurusel järgmisel ettevõtjal. Kaubaturu suur killustatuse aste ja konkurentide väiksus suurendab Estravel Holding OÜ turujõudu ja koondumise järgset konkurentsimoontust veelgi enam.
3. Koondumise tulemusel tugevneb Estravel Holding OÜ positsioon ja suurenevad sisseostumahud reisiteenuse varustajatelt, mis omakorda annab Estravel Holding OÜ-le võimaluse reisiteenuse varustajatelt enda jaoks soodsamaid tingimusi ja sisseostuhindu saada. Samas puudub väline surve, mis sunniks ettevõtjat saadud soodsamaid tingimusi saadud ulatuses lõpptarbijale edasi kandma. Seeläbi tekib Estravel Holding OÜ-l eelis teiste kaubaturul tegutsevate ettevõtjate ees, võimaldades teenida suuremat kasumit kui tavakonkurentsi tingimustes või soovi korral pakkuda ostjatele ajutiselt konkurentidest soodsamaid tingimusi, eesmärgiga konkurente kaubaturult välja tõrjuda, ja seejärel soodsate tingimuste pakkumine riskivabalt lõpetada.
4. Olukorras, kus nii tegelikust kui ka potentsiaalsest konkurentsist tulenev surve ei ole piisav, tekib Estravel Holding OÜ-l turgu valitsevat seisundit omava ettevõtjana seejärel võimalus kaubaturul arvestataval määral sõltumatult tegutseda, sealhulgas kasumlikult tõsta teenuste hindu või pakkuda ostjatele pigem Estravel Holding OÜ jaoks soodsaid valikuid.
5. Estravel Holding OÜ ei ole koondumise menetlemise käigus tõendanud, et koondumisega kaasneva võiv teenuste soodsamatest sisseostuhindadest tingitud muutuvkulude vähenemine tähendaks kasu tarbijatele (pikema perioodi jooksul).

Lähtudes eelkirjeldatud põhjendustest ja juhindudes KonkS § 27 lg 2 punktist 2 otsustab Konkurentsiamet

keelata Estravel Holding OÜ ja Aktsiaseltsi Wris koondumine.

Käesoleva otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul otsuse teatavaks tegemisest arvates.

/allkirjastatud digitaalselt/

Kristel Rõõmusaar
Konkurentsiameti juhataja – peadirektori asetäitja

Konkurentsiameti 15.08.2019 otsuse nr 5-5/2019-043 ära kiri on samane originaaliga. Ära kirjast on välja jäetud Aktsiaseltsi Wris ja kolmandate osapoolte ärisaladused, vastavad kohad on tekstis tähistatud nurksulgudega.

/Kairi Kaasik-Aaslav/ 16.08.2019